

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Ректор МНУ імені В. О. Сухомлинського

_____ В. Д. Будак

« ____ » _____ 20__ р.

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти: третій рівень вищої освіти

за спеціальністю 032 Історія та археологія

галузі знань 03 Гуманітарні науки

Кваліфікація: доктор філософії у галузі гуманітарних наук зі спеціальності
032 Історії та археології

Розглянуто та затверджено

на засіданні вченої ради

протокол № __ від _____ 20__ р.

Освітня програма вводиться в дію

з _____ 20__ р.

наказ ректора № __ від _____ 20__ р.

Миколаїв, 20__ р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

1. Кафедра історії та археології

Протокол № ____ від _____ 20__ р.

Завідувач _____ Рижева Н.О.

Розробники:

1. Керівник проектної групи Рижева Надія Олександрівна
доктор історичних наук, професор _____ «__» _____ 20__ р.

Члени проектної групи:

2. Пархоменко Владислав Анатолійович
доктор історичних наук, доцент _____ «__» _____ 20__ р.

3. Хрящевська Людмила Михайлівна
кандидат історичних наук, доцент _____ «__» _____ 20__ р.

2. Навчально-методична комісія історичного факультету

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Голова Калкутіна Наталія Володимирівна _____

3. Вчена рада історичного факультету

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Голова Господаренко Оксана Валеріївна _____

4. Відділ ліцензування та акредитації

Керівник відділу Данік Наталія Вадимівна _____

5. Навчально-методична комісія МНУ ім. В.О. Сухомлинського

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Голова Кузнецова Олена Анатоліївна _____

6. Вчена рада університету

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Голова вченої ради Будак Валерій Дмитрович _____

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові керівника та членів проектної групи	Найменування посади, місце роботи	Найменування закладу, який закінчив викладач, (рік закінчення, спеціальність, кваліфікація згідно з документом про вищу освіту)	Науковий ступінь, шифр і найменування наукової спеціальності, тема дисертації, вчене звання, за якою кафедрою (спеціальністю) присвоєно	Стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи	Інформація про наукову діяльність (основні публікації за напрямом, науково-дослідній роботі, участь у конференціях і семінарах, робота з аспірантами та докторантами, керівництво науковою роботою студентів)	Відомості про підвищення кваліфікації викладача (найменування закладу, вид документа, тема, дата видачі, тривалість, кількість кредитів/годин)
Керівник проектної групи						
Рижева Надія Олександрівна	Завідувач кафедри історії та археології, професор МНУ імені В.О. Сухомлинського	Миколаївський державний інститут імені В. Г. Белінського, 1978 р., історія, вчитель історії та суспільствознавства	1) Доктор історичних наук, 07.00.01 Історія України, Тема «Суднобудування в Україні: етапи й особливості розвитку (від давнини до початку ХХ ст.)», диплом ДД 008876, дата видачі 22.12.2010, Атестаційна колегія, рішення № 32-06/8 від 22.12.2010; 2) Професор кафедри археології, давньої та середньовічної історії атестат 12ПР 008434, дата видачі 25.01.2013, Атестаційна	40 років	П. 2. 1. Рижева Н.О. Вплив англійської суднобудівної школи на формування морської сили на Чорному морі в першій половині ХІХ ст. // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. Миколаїв: Видво ЧДУ імені П. Могили, 2015. – Вип.14. – С. 106 – 112. 2. Рижева Н.О. Історія науки про залізничні станції // Питання історії науки і техніки–Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і	Софійський університет «Св. Климента Охридського», Болгарія, Департамент інформації та удосконалення вчителів, посвідчення №1216-А/17.09.2015 Центр «Яд Вашем», Ізраїль, 13.12-24.12.2015 р., «Исторически е и образовательные аспекты истории Катастрофы (Шоа)», диплом

			<p>колегія, рішення № від 25.01.2013</p>	<p>УТОПК, 2015. – №4 (36) – С. 74 – 75. 3. Рижева Н.О. Роль керівників регіонального управління в розвитку суднобудівних осередків та міст Півдня України (перша половина XIX ст.) // Вісник Дніпропетровс ького університету. Серія: історія і філософія науки і техніки. – Дніпропетровс ький національний університет ім. Олеся Гончара, 2016. – Випуск 24. – № 24. – С. 111-118. 4. Рижева Н.О. Використання традицій англійського суднобудуванн я на Півдні України // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. Миколаїв: Вид- во ЧДУ імені П. Могили, 2015. Вип.-14.- 228 с. 106 – 112. Навчально- освітня спрямованість музеїв вищих навчальних закладів України /Матеріали 12-ї</p>
--	--	--	--	--

					<p>Всеукр. науково-практичної конференції (02-04.06. 16 р.), м. Київ: від. ред.. Л.О. Гріффен, К.:2016 рік, (фахове видання).</p> <p>5. Рижева Н.О. Музейна експозиція як джерельна база дослідження давньої та середньовічної історії України // Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. – Київ-Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2016 – Вип. 9. – С.549-552.</p> <p>6. Рижева Н.О. Дослідження класичних старожитностей й Нижнього Побужжя у ХІХ столітті : історіографія питання // Емінак: науковий щоквартальник . 2016. №4 (16) (жовтень-грудень). Спецвипуск: Пам'яті В.В. Крапівіної / Упорядники: Н.О. Гаврилюк, О.І. Смирнов. – Київ-Миколаїв, 2016. – С.327-335.</p> <p>7. Рижева Н.О. Знищення</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>Агро-Джойнту в Україні (за документальними джерелами) // Емінак: науковий щоквартальник . 2017. №3 (19) (липень-вересень). Миколаїв, 2017. – С.79-83.</p> <p>8. Рижева Н.О. Виробнича спрямованість Миколаєва за історико-краєзнавчими акцентами // Емінак: науковий щоквартальник. 2018. №4 (24) (липень-вересень). Миколаїв, 2018.</p> <p>9. Рижева Н.О. Південний регіон України: розмаїття культурної спадщини. Монографія / кол. авт. : Бичковська Г.М., Гаврилюк О.Н., Гаврилюк С.В під заг. ред. Гріффена Л.О., Титової О.М.; Колектив авторів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОШК. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОШК, 2017. – 276 с.</p> <p>10. Рижева Н.О.</p>	
--	--	--	--	--	---	--

				<p>Виробнича спрямованість Миколаєва за історико-краєзнавчими акцентами // Емінак: науковий щоквартальник . 2018. №4 (24) (жовтень-грудень). Миколаїв, 2018.</p> <p>П. 3. 1. . Історія стародавнього світу (Греція та Рим). Навчально-методичний посібник / Н. О. Рижева, К. В. Горбенко, В. В. Кузовков, Д. В. Філатов. – Миколаїв :Ліон, 2017. 443 с. 2. Рижева Н.О. Південний регіон України: розмаїття культурної спадщини. Монографія / Регіональні особливості нерухомих пам'яток України. Під заг.ред. Грифін О.Л., Титова О.М.: видавництво Центр пам'яткознавства НАН України – Київ: Україна і УТОПіК, 2017. – С. 160-198. 3. Рижева Н.О. - Історія рідного краю: Миколаївщина.</p>	
--	--	--	--	---	--

					<p>Навчальний посібник / М.М. Шитюк (кер. авт. кол.), О.О. Баковецька, Н.М. Буглай та ін. –Миколаїв : Іліон, 2015. – 628 с. – у співавторстві</p> <p>П. 4. Вдовиченко Є. (2014) Мітковська Т.(2018), Фесенко А.(2018).</p> <p>П.7. Керівник проектної групи спеціальності 032 Історія та археологія, освітні програми «Археологія», «Етнологія» за освітнім ступенем – магістр</p> <p>П. 8. 1.Керівник науково-дослідної теми «Комплексне дослідження археологічних пам'яток Нижнього Побужжя III тис. до н.е. – XV ст. (пам'яткоохоронний аспект)(Реєстраційний номер 0118U003394) 2.Керівник науково-дослідної теми «Загальні та особливі тенденції</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				<p>історичного розвитку країн Європи у Новий та Новітній часи» (Реєстраційний номер № 0116U006993).</p> <p>3. Головний редактор фахового видання : Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Серія: Історичні науки.</p> <p>П. 10. завідувач кафедри історії та археології.</p> <p>П. 11. <i>Офіційний опонент:</i> 1.Сандурська О.В. «В. Костенко (1881-1956) вчений, інженер, організатор вітчизняного суднобудування» (2015 р.), 2.Василенко В. М. «Становлення та розвиток теорії непотоплюваної сті корабля (остання третина XIX – перша третина XX століття)» (2016 р.), 3. Кушлакова Н.М. «Громадсько-наукові об'єднання інженерів промислових</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>регіонів України: друга половина XIX – початок XX ст.» (2017 р.), 4. Донська М.Д. «Розвиток методів і технологій очищення води в Національній академії наук України (30-ті рр. XX – початок XXI ст.)»</p> <p>5. Муравська С.В. «Музейні заклади системи вищої освіти Західної України у контексті історичного розвитку (XIX – початок XXI ст.)».</p> <p>П. 13.</p> <p>1. Рижєва Н.О. - Історія рідного краю: Миколаївщин а. Навчальний посібник / М.М. Шипюк (кер. авт. кол.), О.О. Баковецька, Н.М. Буглай та ін. – Миколаїв : Гліон, 2015. – 628 с. – у співавторстві</p> <p>2. Історія стародавнього світу (Греція та Рим). Навчально-методичний посібник / Н. О. Рижєва, К. В. Горбенко, В. В. Кузовков, Д. В. Філатов. – Миколаїв : Гліон, 2017. 443 с.</p> <p>Рекомендовано</p>	
--	--	--	--	---	--

					вченою радою МНУ імені В. О. Сухомлинського (протокол № 20 від 16.05.17 р.) П.16. Член наукової спілки краєзнавців України П.17. 40 років	
Пархоменко Владислав Анатолійович	доцент кафедри історії	Миколаївський державний педагогічний інститут імені В.Г. Белінського, 1996, історія та іноземна мова, вчитель історії та німецької мови	1).Доктор історичних наук, 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Тема: «Вітчизняна мемуаристика, як джерело з історії національно-визвольних змагань 1914-1921 рр.». 2)ю.Доцент кафедри історії України, 2005 рік	Науково-педагогічний стаж 20 років, педагогічний – 20 років.	П. 1 1.Пархоменко В. А. Українська революція та визвольна боротьба 1918-1919 рр. у мемуарній спадщині Євгена Коновальця // Емінак: науковий щоквартальник . – 2016. - № 1 (13). – Т.2. – С. 106-110. 2.Пархоменко В. А. Доля архівів УРСР у роки Другої світової війни //Український історичний журнал. 2019. № 5 (548) С. 59-68. П. 2. 1.Пархоменко В. А 1914-1916 рр. у мемуарній спадщині Д. Дорошенка // Науковий вісник Миколаївського	1).Захист докторської дисертації Інститут історії України НАН України Доктор історичних наук (диплом ДД № 004048 від 26.02.2015 р.). 2).Проходження стажування на базі кафедри історії Миколаївського Чорноморського національного університету ім. П. Могили (26 листопада-26 грудня 2018 р., сертифікат МК № 000090).

					<p>о національного університету ім. В.О. Сухомлинськог о. Історичні науки. – Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинськог о, 2015. – Вип. 1 (39). - С. 106- 110.</p> <p>2. Пархоменко В. А. Збройні сили Директорії УНР (1918- 1919 рр.) у спогадах сучасників. // Науковий вісник Миколаївськог о національного університету ім. В.О. Сухомлин ського. Історичні науки. – Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинськог о, 2015. – Вип. 2 (40). - С. 131- 137.</p> <p>3. Пархоменко В. А. Суспільно- політичне життя Миколаєва: рік 1916-й //Науковий вісник Миколаївськог о національного університету</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				<p>ім. В.О. Сухомлинськог о. Історичні науки. - 2016. - № 2 (42) листопад 2016. - С. 158-164</p> <p>4. Пархоменко В. А. Миколаїв революційний: березень 1917-го.// Науковий вісник Миколаївськог о національного університету ім. В.О. Сухомлинськог о. Історичні науки. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинськог о, 2017. – Вип. 2.(44) листопад 2017. - С.163-166.</p> <p>5. 456-а піша Херсонська ополченська дружина в Миколаєві в роки Першої світової війни Науковий вісник Миколаївськог о національного університету ім. В.О. Сухомлинськог о.- Історичні науки: зб. наук. пр. – Вип. 2 (46) грудень 2018. – Миколаїв: МНУ, 2018 – С. 141-143.</p> <p>П. 3.</p>
--	--	--	--	---

					<p>1.Пархоменко В. А. Національно-визвольна боротьба та революційні події 1914-1921 рр. в українській мемуаристиці: монографія. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 480 с.</p> <p>2.Пархоменко В. А. Директорія УНР та Західноукраїнська Народна Республіка в історико-мемуарній літературі: монографія. Миколаїв: Іліон, 2019. – 212 с.</p> <p>П. 4. Березняк Я.В. (2018)</p> <p>П. 8. 1 Член редакційної колегії фахового видання : Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Серія: Історичні науки.</p> <p>П. 13. 1.Пархоменко В.А. Історія рідного краю: Миколаївщина. Навчальний посібник / М.М. Шипюк (кер. авт. кол.), О.О. Баковецька, Н.М. Буглай та ін. –</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>Миколаїв : Гілон, 2015. – 628 с. – у співавторстві 2. Пархоменко В. А. Вітчизняна мемуаристика Української революції 1917-1921 рр.» Навчально-методичний посібник Миколаїв, 2019. - 350 с.</p> <p>П.16. Член Спілки краєзнавців України П.17. 20 років.</p>	
Хрящевська Людмила Михайлівна	Доцент кафедри історії та археології	Миколаївський державний педагогічний інститут імені В.Г. Белінського, 1994, спеціальність : історія, кваліфікація: вчитель історії	Кандидат історичних наук, 07.00.01 – історія України Тема дисертації: «Господарства німецьких колоністів Півдня України (кінець XVIII - початок XX ст.)» Доцент кафедри історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін	17	<p>П. 2. 1. Хрящевська Л.М. Соціальні наслідки міграцій сільського населення України в 1989-2001 роках // Емінак: науковий щоквартальник. – № 1(13). – (січень-березень). – Т. 2. –Київ-Миколаїв, 2016. – 140 с. - С. 69-74. 2. Хрящевська Л.М. Національно-культурні об'єднання як прояв національного відродження та розвиток етнічних</p>	Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, сертифікат № 13/1010-к/3.06.15, тема стажування «Використання в навчальному процесі ВНЗ інтерактивних методів з застосуванням електронних засобів навчання». 30.06.2015 р

				<p>меншин в 90-х роках XX століття / Науковий журнал «Молодий вчений». - № 1 (28) січень, 2016. – Частина 2. – 155 с. - С. 16-20.</p> <p>3. Хрящевська Л.М. Причини, динаміка еміграційних потоків з України та соціально-демографічна характеристика мігрантів у 90-х роках XX ст.. роках // Емінак: науковий щоквартальник. –№ 3(15). – (липень-вересень). – Т. 1. – Київ-Миколаїв, 2016. – 130 с. - С. 62-68.</p> <p>4. Хрящевська Л.М. Демографічна криза та руйнація соціальної інфраструктури в українському селі у 1991-2001 роках. / Емінак: науковий щоквартальник. –№ 1(17). – (січень-березень). – Т.</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>4. – Київ-Миколаїв, 2017. – 139 с. - С. 91-95.</p> <p>5. Хрящевська Л.М. Динаміка та основні напрямки еміграційних потоків з України у 90-х рр.. ХХ ст. / Емінак: науковий щоквартальник. –№ 3(19). – (липень-вересень). – Т. 3. – Київ-Миколаїв, 2017. – 143 с. - С. 90-94.</p> <p>6. Хрящевська Л.М. Мовна структура та рівень урбанізації етнічних меншин в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. / Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв. 2018. № 1 (21) (січень-бередень). Т. 1. 159 с.</p> <p>7. Хрящевська Л.М. Нормативно-правове забезпечення та проблеми</p>	
--	--	--	--	--	--

					<p>соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей / Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв. 2018. № 4 (24) (жовтень-грудень). Т. 2. 192 с. – С. 87-91.</p> <p>8. Хрящевська Л.М. Аналіз соціальної структури українського суспільства з початку 1990-х до кінця 2001 років /«Гілея: науковий вісник». К.: «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 145.(№ 6). Ч. 1. Історичні науки. – 222 с. – С. 199-203.</p> <p>9. Хрящевська Л.М. Символіка поховального культу грецького населення Нижнього Побужжя // Міжнародний польський науковий журнал</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>Colloquium-journal № 21 (45) 2019. Czesc 5. Warszawa, Polska. S. 18-22.</p> <p>10. Хрящевська Л.М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 83355 від 30.11.2018/</p> <p>11. Етнографія України // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 89711 від 11.06.2019.</p> <p>П. 3.</p> <p>1. Хрящевська Л.М.. Етнографія України: навчальний посібник для студентів вищих навчальних</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					<p>закладів /Навчально- науковий інститут історії та права МНУ імені В.О. Сухомлинськ ого. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 193 с. (12 д.а). 2. Хрящевська Л.М.. Етнонаціонал ьна політика в Україні в період незалежності: / Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с. . . 3. Гузенко Ю.І., Хрящевська Л.М., Погорєлов А.А. Основи наукових досліджень: навчально- методичний посібник для студентів спеціальності «Історія». - Миколаїв, 2015.- 127 с. (у співавторстві) 2 др.арк.</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				<p>4. Історія рідного краю: Миколаївщина: навчальний посібник. – Миколаїв: Ліон, 2015. – 628 с. – (Хрящевська Л.М. - 3 друк. арк..</p> <p>5. Хрящевська Л.М. Етнологія України: теоретико-методологічні здобутки у контексті розвитку світової етнологічної думки / Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Електрон. дані. – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – 220 с. ISBN 978-966-916-328-8.</p> <p>П.8.</p> <p>1. Виконавець теми НДР «Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки ХХ століття» (№ державної реєстрації: 0113U004470; початок</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>04.13-закінчення 04.2018);</p> <p>2. Виконавець теми НДР «Комплексне дослідження археологічних пам'яток Нижнього Побужжя III тис. до н.е.–XV ст. (пам'яткоохоронний аспект)» (№ державної реєстрації № 0118U003394 . Закінчення 2020 р.</p> <p>3. Виконавець теми НДР «Гібридна війна нового покоління: соціально-політичні, історичні, етнонаціональні, інформаційні виклики та механізми протидії». Закінчення 2020 р.</p> <p>П.15.</p> <p>1. Хрящевська Л.М. Особливості відтворення населення у міських поселеннях і сільській місцевості у 90-х роках XX ст. / Zbior artykulow naukowych. Konferencji</p>	
--	--	--	--	--	--

					<p> Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje na rok 2015» (30.12.2015-03.01.2016). - Warazawa: Wydawca: Sp.z.o.o. «Diamond trading tour», 2015. – 64 str. – Str 11-13. 2. Хрящевська Л.М. Трудова міграція України: позитивні та негативні наслідки / Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej " Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje " z okazji 200-lecia Uniwersytetu Warszawskiego" (29.09.2016 - 30.09.2016) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. - 82 str. - S 36-38. 3. Хрящевська Л.М. Етнічний вимір міграційних процесів: нелегальна імміграція В </p>
--	--	--	--	--	---

					<p>Україні / Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Miedzynarodo wej NaukowoPrakt ycznej " " European Scientific Conference. Theory. Practice." (30.07.2017- 31.07.2017) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. - 80 str. – S. 60-62.</p> <p>4. Хрящевська Л.М. Проблемні питання соціального захисту учасників антитерорист ичної операції на території України / Monografia Pokonferencyj na SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPME NT #8. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Miedzynarodo wej NaukowoPrakt ycznej (on- line) zorganizowane j dla</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. (31.08.2018) - Warszawa, 2018 – 68 str. – S. 32-36.</p> <p>5. Хрящевська Л.М. Нормативне забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичних операцій / Monografia Pokonferencyj na SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT #15. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (online) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych</p>	
--	--	--	--	--	--	--

				<p>oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii. Rotterdam (The Netherlands). 31.03.2019. Warszawa, 2019. 117 str. S.31-33.</p> <p>П.16. Член наукової спілки краєзнавців України</p> <p>П.17. 17 років</p>	
--	--	--	--	---	--

1. Профіль освітньо-наукової програми зі спеціальності 032 Історія та археологія

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, історичний факультет
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Доктор філософії Доктор філософії у галузі гуманітарних наук зі спеціальності 032 Історія та археологія
Офіційна назва освітньої програми	Історія та археологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, перший науковий ступінь, 4 академічних роки, 60 кредитів ЕКТС
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	QF for ENEA – третій цикл, EQF for LLL – 8 рівень; НРК України – 8 рівень
Передумови	Наявність ступеня магістра або спеціаліста
Мова(и) викладання	українська
Термін дії освітньої програми	Термін дії акредитації 2020 рік
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://history.mdu.edu.ua/?page_id=1858
2-Мета освітньої програми	
Забезпечити, на основі ступеня магістра (спеціаліста), підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів у сфері гуманітарних наук шляхом здобуття ними компетентностей, достатніх для виконання оригінальних наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а також їх підтримку в ході підготовки та захисту дисертації.	
3-Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	03 Гуманітарні науки 032 – Історія та археологія
Орієнтація освітньої програми	Дослідницька і прикладна. Наукові дослідження та продукування нових знань в галузі 03 Гуманітарні науки та розробка ефективних механізмів дослідження історії України, що матимуть широке практичне застосування.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<i>Дослідження:</i> Генези соціально-економічних та політичних аспектів вітчизняної історії: <ul style="list-style-type: none"> • освоєння концептуальних засад української історіографії; • забезпечення володіння ґрунтовними знаннями з методології міждисциплінарного історичного дослідження та форматів презентації його результатів для професійної спільноти і широкої публіки; • поєднання ґрунтовних теоретичних знань і компетенцій історика-дослідника з практичними навичками застосування історії в публічній сфері; • вивчення специфіки функціонування знання про минуле в публічному просторі та способи і принципи творення історії для суспільства й у співпраці з ним; • забезпечення зрозумілості і порівняння

результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій, ступенів для всіх зацікавлених сторін і в такий спосіб створити надійну основу для європейської та євроатлантичної інтеграції.

Здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, (іноземна мова, філософія) достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Спеціальний.

Дослідження:

- Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини та їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження.

- Знання змісту та основних етапів процесу формування історичних знань, перетворення їх на науку;

- переосмислення наявного комплексу джерел та створення нових цілісних завдань для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем.

- Пошук, розуміння та використання архівних та інших джерел з вітчизняної історії.

- Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей з історії України, регіональних аспектів вітчизняної історії, генези форм української державності, вміння їх використовувати під час професійної діяльності.

- Розроблення та реалізація науково-дослідницьких проектів з історії України, які дають можливість переосмислити наявний комплекс джерел та створити нове цілісне знання для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем

- Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням набутих знань і умінь з історії України в освітній, науковій, телекомунікаційній та інших сферах професійної діяльності

- Ініціювання інноваційних комплексних проектів з дослідження актуальних проблем вітчизняної та регіональної історії.

- Здатність розв'язувати комплексні проблеми в освітній, науковій, телекомунікаційній, музейній сферах діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення

	нових цілісних знань та професійної практики.
Особливості програми	Програма орієнтує на розширення та поглиблення теоретико-методологічного та науково-методичного базису розвитку історіографічних аспектів вітчизняної історії, оволодіння практичним інструментарієм наукових досліджень в сфері історії України та орієнтує на співробітництво із закладами системи Міністерства освіти і науки України, міжнародними організаціями, закордонними науковими установами та навчальними закладами.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Наукова та викладацька діяльність у історичній сфері.</p> <p>Наукова, адміністративна та управлінська діяльність в закладах науки, освіти, в органах влади усіх рівнів.</p> <p>Посади згідно класифікатору професій України:</p> <p>Законодавці, вищі державні службовці, керівники. Керівники підприємств, установ, організацій (12):</p> <p>Керівник науково-дослідного підрозділу (1237), головний фахівець науково-дослідного підрозділу (1237.1), Начальник (Завідувач) науково-дослідного підрозділу (1237.2), Керівник проектів та програм (1238), Керівник інших функціональних підрозділів (1239).</p> <p>Професіонали: викладачі вищих навчальних закладів (2310): Докторант, Доцент, Професор кафедри (2310.1), асистент, Викладач вищого навчального закладу (2310.2).</p> <p>Інші професіонали (24): професіонали у сфері державної служби, інтелектуальної власності та інноваційної діяльності (241), Консультант, професіонал з інноваційної діяльності,</p> <p>Місця працевлаштування. Посади професіонал в галузі історії, етнології; музеєзнавства; в галузі освіти; викладач середнього навчального закладу; викладач університету та вищого навчального закладу; виробничого та інших основних підрозділів; підприємства, установи та організації; фахівці архівних установ.</p>
Подальше навчання	<p>Навчання впродовж життя для розвитку і самовдосконалення в науковій та професійній сферах діяльності, а також в інших споріднених галузях наукових знань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка на 9-ому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій в галузі 0203 – гуманітарні науки; - навчання на 8-ому кваліфікаційному рівні Національної рамки кваліфікацій в споріднених спеціальностях;

	- освітні програми, дослідницькі гранти та стипендії, що містять додаткові наукові та освітні компоненти.
5- Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Проблемне-орієнтовне навчання. Комбінація лекцій, практичних знань із розв'язування проблем, виконання дослідницьких робіт і проєктів.
Оцінювання	Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною рейтинговою системою у відповідності до «Положення МНУ імені В.О. Сухомлинського про оцінювання знань студентів». Види оцінювання: поточний контроль (презентації, есе), підсумковий контроль (заліки та іспити у вигляді тестування), випусковий комплексний іспит.
6 - Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації; 2. Вміння організовувати творчі колективи з метою розв'язання комплексних міжпредметних проблем; 3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість; 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; 5. Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.
Фахові компетентності спеціальності	- Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини та їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження. -. Знання змісту та основних етапів процесу формування історико-етнологічних знань, перетворення їх на науку; Оцінювання життєво важливих парадигм буття; перетворення зовнішніх культурних смислів у внутрішній морально-етичний світ; реалізація проєктів, включаючи власні дослідження з етнічної історії України та зарубіжних країн, переосмислення наявного комплексу джерел та створення нових цілісних завдань для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем. Обізнаність з основними проблемами сучасної історичної науки, та її новітніми досягненнями, теоріями в області гуманітарних і соціально-економічних наук;

	<p>Аналіз джерел та документів. Пошук, розуміння та використання архівних, музейних джерел з історії.</p> <p>Історичний період/тема. Детальні знання та розуміння певного періоду/тематичної області, методологій та історико-етнічних дискусій на цю тему чи про цей період.</p> <p>Знання ресурсів, доступних для проведення історико-етнологічного дослідження, включаючи ті, що ґрунтуються на ІКТ (інформаційно-комунікативних технологіях) та здатність відповідно їх використовувати.</p> <p>Використання відповідної термінології та форм вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовами.</p> <p>Уміння обирати необхідні етнологічні та історичні методи дослідження.</p> <p>Уміння роботи з етнографічними музейними колекціями.</p> <p>Володіння методикою джерелознавчої та історіографічної критики.</p> <p>Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних наук відповідно до наукового проекту.</p> <p>Планування та представлення індивідуального внеску до історико-етнічних знань на основі дослідження.</p>
--	--

7 – Програмні результати навчання

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Знання</i> іноземної мови, на рівні достатньому для презентації наукових результатів в усній та письмовій формах, <i>розуміння фахових</i> наукових та професійних текстів, <i>вміння та навички</i> спілкуватися в іншомовному науковому і професійному середовищі. • <i>Знання</i> методів наукових досліджень та <i>вміння</i> їх використовувати на належному рівні; <i>вміння</i> розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо). • <i>Обізнаність</i> у наукових стандартах та відповідність їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках магістерської роботи. <ul style="list-style-type: none"> • <i>Знання</i> змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (ІФ, або ІF)); <i>вміння</i> працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами. <p><i>Знання і вміння</i> використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні</p>
--	--

	<p>технології, комп'ютерні засоби та програми при проведенні наукових досліджень.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Вміння та навички</i> працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами (наприклад, Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Web of Knowledge, PubMed, Mathematics, Springer, Agris, GeoRef та ін.). • <i>Знання, розуміння, вміння та навички використання</i> правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, <i>розуміння</i> змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпаکت-фактор (ІФ, або IF)). • <i>Здатність продемонструвати паралельно, виділяючи аналогії, різноманіття та зв'язки між основними подіями та процесами в різних частинах світу від давнини до сучасності.</i> • <i>Здатність аналізувати історичні документи та історичні тексти з різних періодів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно письмових звітах та у науковій роботі.</i> • <i>Здатність використовувати ІКТ- ресурси науковим чином, з використанням стандартів текстового аналізу до електронних, традиційних архівних, розповідних та усних джерел.</i> • <i>Здатність розрізнити різні реєстри наукового викладу та застосовувати їх відповідно в коротких викладах, оглядах як у письмових і усних завданнях, так і у своїй магістерській роботі</i> • <i>Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних, природничих та точних наук за необхідності вирішення завдання дослідження.</i> • <i>Здатність працювати результативно в групах, щоб локалізувати, отримати та опрацювати дані для вирішення завдання дослідження та відповідати за організацію етапів роботи.</i>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	<p>Підготовку фахівців за спеціальністю 032 «Історія та археологія» за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії здійснює кафедра історії та археології, яка входить до складу історичного факультету МНУ імені В.О. Сухомлинського. До навчального процесу залучаються д.і.н., професори кафедри історії, політології, філософії.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>Кафедра історії та археології має комп'ютерний клас загальною площею 49,3 кв. м та викладацьку.</p>

	<p>Кабінети та аудиторії відповідають вимогам навчальних планів, обладнані усім необхідним, за площами задовольняють санітарним нормам: ауд. №01.106 (55,2 кв. м) – 8 комп'ютерів. В комп'ютерному класі, обладнаному комп'ютерами Celeron 1000, створено локальні мережі, працює університетський Web-сервер навчального процесу.</p> <p>Всі приміщення історичного факультету університету відповідають меті і завданням підготовки фахівців спеціальності 032 Історія та археологія, освітньої програми «Етнологія»..</p> <p>Забезпечення навчальною та науковою літературою студентів і викладачів здійснює бібліотека Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Бібліотека має чотири читальні зали, що відповідає нормативним вимогам. Для поліпшення інформаційного обслуговування читачів у бібліотеці встановлено програмне забезпечення УФД “Бібліотека”. Фінансування розвитку науково-методичної бази факультету здійснюється виключно за рахунок коштів спеціального фонду. Фахові періодичні видання з спеціальності 032 Історія та археологія налічують 8 найменувань. Крім того в читальному залі бібліотеки МНУ імені В.О. Сухомлинського наявні ще 14 періодичних видань наукового змісту, що використовуються в процесі підготовки магістрів спеціальності 032 Історія та археологія, освітньої програми «Етнологія».</p> <p>Матеріально-технічна база випускової кафедри історії та археології розміщена у навчальному корпусі №1, містить будівлі, комунікації, обладнання, і є частиною державної власності, яка знаходиться в оперативному управлінні університету.</p> <p>Матеріально-технічне забезпечення кафедри відповідає потребам навчального процесу. Навчальна площа, що закріплена за кафедрою, складає 16,1 кв.м.</p>
<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Для забезпечення організації підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня, спеціальності 032 Історія та археологія, освітньо-наукової програми «Підготовка доктора філософії» на кафедрі розроблені та затверджені встановленим порядком освітня (освітньо-наукова) програма, навчальний план та пояснювальна записка до нього, навчальні контенти, комплекти завдань для комплексних контрольних робіт, плани практичних (семінарських) занять, завдання для самостійної роботи студентів, питання, завдання та кейси для поточного та підсумкового контролю, програми навчальних дисциплін, які відповідають вимогам державних та галузевих</p>

стандартів вищої освіти.

Методична робота на кафедрі спланована і проводиться відповідно до вимог наказу Міністра освіти і науки України № 48 від 24.01.2013 р. Вона спрямована на підвищення якості підготовки студентів, посилення ефективності і якості проведення всіх видів навчальних занять, удосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників.

Згідно з планом проводиться робота щодо комп'ютеризації навчальних дисциплін, що викладаються.

Комп'ютерна база кафедри та університету дозволяє кожному студенту використовувати дисплейний час у середньому за період навчання в обсязі 1,2 години щоденно.

Розроблені навчальні робочі програми для всіх дисциплін навчального плану спеціальності 032 Історія та археологія, освітньої програми «Етнологія». Програми розроблено за умовами Європейської кредитно-трансфертної системи (далі – ЄКТС). Організаційно-методичне забезпечення ЄКТС передбачає використання всіх документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, видів діяльності суб'єктів і об'єктів навчального процесу, адаптованих і доповнених з урахуванням особливостей цієї системи.

Підсумкова атестація відповідно до «Освітньо-професійної програми підготовки» здійснюється екзаменаційною комісією на підставі складання комплексного іспиту з етнології (цикл дисциплін професійної та практичної підготовки нормативної та вибіркової частини).

Навчальні дисципліни, які викладаються для спеціальності 032 Історія та археологія, освітньо-наукової програми «Підготовка доктора філософії» забезпечені навчальною літературою, комплексом навчальних матеріалів, програмними продуктами, тестами і наглядними засобами.

Основним джерелом інформаційного забезпечення студентів та викладачів є бібліотека з її фондами та електронні засоби інформації. Фонд бібліотеки нараховує 476872 примірників навчально-наукової літератури, майже 200 державною мовою та 150 найменувань періодичної літератури. Забезпеченість основними підручниками становить 100% по всім дисциплінам. Всі студенти та викладачі мають доступ до Інтернету та електронної бібліотеки університету.

Сьогодні бібліотека є надійною інформаційною базою для науково-дослідницької і навчальної роботи та центром культурно-просвітницької

	<p>діяльності університету. Загальна площа бібліотеки Миколаївського національного університету ім. В.О.Сухомлинського становить 1415,1 кв.м., приміщення для розташування книгосховищ (1216кв.м.) у тому числі: зона розташування фондів (852кв.м.); зона обслуговування читачів (563,1кв.м.). Бібліотека має: чотири абонементи навчальної та наукової літератури; чотири зали. Навчальні дисципліни, які викладаються для спеціальності 032 Історія та археологія забезпечені навчальною літературою видання 2000-2019 років, комплексом навчальних матеріалів, програмними продуктами, тестами і наглядними засобами. В університеті створений необхідний фонд навчальної літератури та фахових періодичних видань з спеціальності.</p>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників у вітчизняних закладах вищої освіти на основі двосторонніх договорів між Миколаївським національним університетом ім. В.О.Сухомлинського та університетами України.
Міжнародна кредитна мобільність	
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливе навчання іноземних громадян.

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
Дисципліни з навчання універсальних навичок			
ОК 1.	Філософія науково-дослідної діяльності	1	залік
ОК 2.	Управління кар'єрою	3	залік
ОК 3.	Педагогіка вищої освіти	4	залік
ОК 4	Теорія і практика наукового стилю української мови	5	залік
ОК 5	Інформаційна грамотність	1	залік
Дисципліни з академічної англійської мови			
ОК 4.	Англійська мова для наукової комунікації	1, 2	залік
ОК 5.	Академічна писемна англійська мова (Academic English writing)	2, 3	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		29 кредитів	
Фахові компетентності			

ФК 1	Історіографія та джерела досліджень Півдня України	2	залік
ФК 2	Методика написання та захисту дисертацій	4	залік
ФК 3	Асистентська практика	5, 6	залік
Загальний обсяг дисциплін		19 кредитів	
Дисципліни за вибором аспіранта			
Вибірковий блок 1			
ВБ 1.1	Культурно-освітній розвиток Північного Причорномор'я	3	залік
ВБ 1.2.	Миколаївщина в період Першої Світової війни		
Вибірковий блок 2			
ВБ 2.1.	Етнорелігійний розвиток Північного Причорномор'я	5	залік
ВБ 2.2.	Суспільно-політичні процеси на Півдні України в період раннього тоталітаризму (1920-ті рр.)		
Вибірковий блок 3			
ВБ 3.1.	Україна в період Другої Світової війни	6	залік
ВБ 3.2.	Етносоціальні зміни в Україні в кінці ХХ - на початку ХХІ ст.		
Вибірковий блок 4			
ВБ 4.1.	Актуальні проблеми історії України ХХ ст.	6	залік
ВБ 4.2.	Актуальні проблеми сучасної української історіографії		
Загальний обсяг вибіркового компонент:		12 кредитів	
Загальний обсяг освітньої програми:		60 кредитів	

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Повне виконання освітньо-наукової програми, необхідний перелік опублікованих за результатами досліджень наукових праць, у тому числі в зарубіжних виданнях та таких, що індексуються у наукометричних базах, апробація результатів на наукових конференціях, належним чином оформлений рукопис дисертації та представлення її на спільне засідання відділів Університету або до розгляду в спеціалізовану вчену раду для отримання наукового ступеня доктора філософії в галузі 03 – Гуманітарні науки, зі спеціальності 032 – Історія та археологія.

Керівник проектної групи

Н.О. Рижева